

Formosa: Đàng quyết cho chìm xuống?

Lữ Giang

Bài "Cần điều tra làm rõ việc phê duyệt, thẩm định dự án Formosa" của Báo Công An Nhân ngày 11.7.2016 đã mở đầu bằng lời phát biểu của ông Hà Ngọc Chiến, Chủ tịch Hội đồng Dân tộc của Quốc hội Hà Nội tại phiên họp thứ 50 Ủy ban Thường vụ Quốc hội sáng 11.7.2016 như sau:

"Theo thông tin chúng tôi nhận được, đây là dự án đầu tư của nước ngoài được phê duyệt rất nhanh, đánh giá tác động môi trường được phê duyệt rất nhanh, yêu sách của nhà đầu tư được đáp ứng rất nhanh, và sau đó thẩm họa cũng rất nhanh, mặc dù chưa đưa vào sử dụng, chỉ mới trong giai đoạn vận hành... Cần làm rõ nguyên nhân thì sau này mới có uy tín với cử tri và nhân dân."

TẠI SAO SỢ SỰ THẬT?

Phái đoàn dân biểu Đài Loan họp báo

Ngày 1.8.2016 bà Tô Trị Phần (Su Chih-fen), một dân biểu Đài Loan, và một phái đoàn 9 người gồm nhiều chuyên gia khoa học và giáo sư về môi trường, đã đến Việt Nam với mục đích thăm nhà máy Formosa Hà Tĩnh, nhưng họ bị tịch thu hộ chiếu và lưu giữ 9 tiếng ở sân bay Nội Bài. Bà viết trên Facebook rằng phía Việt Nam yêu cầu đoàn của bà phải ở lại Hà Nội trong lúc thương thuyết ngoại giao diễn ra. Khi đoàn của bà có mặt tại Hà Tĩnh để tìm hiểu cận kề tình trạng ô nhiễm môi trường do Formosa gây ra, họ đã bị bủa vây với nhiều công an chìm theo dõi từng bước đi, công việc của đoàn. Bà nói: "Nhất cử nhất động của phái đoàn chúng tôi đã trở nên vô cùng nhạy cảm. Toàn bộ hành trình đều có nhiều công an Việt Nam mặc thường phục theo dõi, chụp hình. Kể cả lúc đi ăn cơm, gọi đầu cũng cần phải trình báo. Không thể có bất kỳ một sinh hoạt nào khác ngoài kế hoạch đã định." Bà nhận xét: "Nói cho cùng thì hai nước có cái nhìn không tương đồng về dân chủ."!

Mặc dầu bà Tô Thị Phần cho rằng giữa Việt Nam và Đài Loan "không tương đồng về dân chủ", nhưng chúng tôi thấy rằng nhà cầm quyền Việt Nam đang tìm cách che dấu sự thật, không muốn cho phái đoàn biết, vì họ đang làm những chuyện mờ ám, gian dối.

ĐỊNH CHƠI TRÒ XẬP XÍ XẬP NGÀU?

Cũng trong ngày 11.7.2016, Bộ trưởng Bộ Tài nguyên & Môi trường Trần Hồng Hà đã trình bày về việc kiểm tra và xử lý vụ khu công nghiệp Formosa như sau:

Hiện Formosa đang trong giai đoạn thử nghiệm trước khi các cơ quan quản lý Nhà nước vào kiểm tra và cho phép hoạt động. Có 6 nhà thầu nước ngoài tham gia, liên quan đến chuyển giao công nghệ và lắp ghép các thiết bị, vận hành xử lý nước thải, 6 nhà thầu này hầu hết đều từ Trung Quốc.

Công tác kiểm tra đã phát hiện **53 hành vi vi phạm về hành chính tại Formosa, trong đó liên quan đến quá trình thiết kế, vận hành, xây dựng, thi công, và phát hiện có dấu hiệu xảy ra sự cố trong triển khai hệ thống xử lý chưa đúng quy trình** và chưa đúng quy định của pháp luật. Đặc biệt, có một hành vi nghiêm trọng là **tự ý thay đổi công nghệ xử lý cộc (than cộc) từ khô (thân thiện với môi trường) sang ướt, phát tán ra môi trường nhiều khí thải...** Tuy nhiên việc thay đổi này không liên quan sự cố môi trường mà liên quan đến việc vi phạm các quy định của ta. **Trên thực tế nguồn thải nguy hiểm nhất chính là lò luyện cộc, tại đây nguồn thải xử lý ra qua trạm sinh hoá thì chỉ mới chạy ¼ công suất, nên việc ô nhiễm môi trường vừa qua là do sự cố."**(!)

Theo ông, nếu vận hành đúng quy định, triển khai chặt chẽ thì hoàn toàn có thể kiểm soát được việc xử lý chất thải ra môi trường ở Formosa. Sau khi họ thừa nhận trách nhiệm, phía Chính phủ đang thực hiện các giải pháp đồng bộ kiểm soát, giám sát để **buộc họ khắc phục hậu quả sự cố...**

Bà Nguyễn Kim Ngân, Chủ tịch Quốc Hội, cho biết hiện Hội Quốc hội đang giám sát khắc phục sự cố này và chưa đặt vấn đề thành lập một Ủy ban lâm thời. Nhưng bà nhấn mạnh: **"Giám sát phải làm rõ trách nhiệm, vì người ta quan tâm trách nhiệm cuối cùng thuộc về ai. Báo cáo giám sát thì nói rất nhiều trang nhưng cuối cùng không rõ trách nhiệm của ai thì đại biểu sẽ không nghe"**.

Tổ cáo Chính phủ bán VN cho Formosa lấy 500 triệu USD

Bài tường trình nói trên của Bộ trưởng Trần Hồng Hà đã cho chúng ta thấy rõ đường lối giải quyết vụ Formosa của Đảng và Nhà Nước Việt Nam, đó là **biến nó thành một "SỰ CỐ" hay BIẾN CỐ, rồi tìm cách điều chỉnh lại và cho xóa sổ vụ án sau khi lấy 500 triệu USD, còn dân sống chết mặc bây.**

phạm không phải do "SỰ CỐ" mà do GIAN Ý, bất chấp cả luật pháp lẫn các quy định về kỹ thuật vận hành.

"SỰ CỐ" LÀ CÁI QUÁI GÌ?

Danh từ **"SỰ CỐ"** là tiếng Hán Việt được nhiều sách Việt ngữ dùng trước năm 1945, được Hán Việt Tự Điển của Đà Duy Anh diễn nghĩa là **"cái cố sinh ra việc biến"**. Chữ này được viết bằng bộ phác có 4 nét, cộng thêm 5 nét thành 9 nét, có người không biết gọi đó là **"tiếng Việt Cộng"**. Sau 1945 người Tàu dùng chữ **"BIẾN CỐ"** nhiều hơn, nên miền Nam thường dùng chữ Biến Cố thay Sự Cố. Đào Duy Anh giải thích Biến Cố là **"Cái cố sự họa nạn xảy ra (calamite)"**, tức cũng giống Sự Cố.

Chữ SỰ CỐ hay BIẾN CỐ là chữ người Tàu dùng để dịch chữ **INCIDENT** của tiếng Pháp hay tiếng Anh, có nghĩa là **"một sự việc xảy ra mà một dịch vụ hoặc một bộ phận không thể cung cấp một tính năng hay dịch vụ mà nó được thiết kế để cung cấp"** (an occurrence where a service or component fails to provide a feature or service that it was designed to deliver). Đặc tính của sự cố hay biến cố là **"bất cứ sự kiện nào - dù lớn hay nhỏ, tốt hay xấu, cố ý hoặc vô ý"** (any event – big or small, good or bad, intentional or unintentional).

Cần phân biệt SỰ CỐ với TAI NẠN (accident). Một tai nạn là một sự kiện xấu gây ra bởi lỗi hoặc do sự tình cờ. Tai nạn luôn luôn là không cố ý, và nó thường gây một số thiệt hại hoặc thương tích. (Accidents are always unintentional, and they usually result in some damage or injury). Ở trong bài phát biểu trên, **ông Trần Hồng Hà đã cố ý đồng hóa giữa chữ SỰ CỐ và TAI NẠN để đánh lộn con đen.**

Nhìn lại, các biến cố do công ty Formosa gây ra ở bốn tỉnh miền Trung vừa qua đều là những hành động có GIAN Ý chứ không phải "SỰ CỐ" hay TAI NẠN: Từ việc đổ nước thải có độc chất xuống biển một cách vô trách nhiệm đến việc cho đem chôn trên 100 tấn chất thải tại 9 địa điểm trên đất liền ở Hà Tĩnh và nhiều nơi khác, kể cả tại các trang trại của tư nhân, các công viên, khu du lịch..., đều là do GIAN Ý.

Theo nguyên tắc, một SỰ CỐ gây thiệt hại xảy ra phát xuất từ các hành vi sau đây đều bị coi là có GIAN Ý và phải chịu trách nhiệm: **có quyết tâm cao, có nỗ lực tận tình, có định hướng thông suốt và thực hiện khéo léo; nó biểu hiện cho sự lựa chọn khôn ngoan giữa nhiều khả năng khác nhau** (the result of high intention, sincere effort, intelligent direction and skillful execution; it represents the wise choice of many alternatives).

Trong vụ gây ô nhiễm ở Vũng Áng, công ty Formosa Hà Tĩnh **đã sai phạm bằng những sự tính toán rất kỹ lưỡng nên về phương diện luật pháp, phải chịu trách nhiệm cả về dân sự lẫn hình sự.**

BẢNG CHỨNG CỦA GIAN Ý

Nhìn lại sự hình thành và hoạt động của công ty Formosa Hà Tĩnh từ năm 2008 đến nay, chúng ta thấy toàn là những trò lừa lọc, gian dối với sự bảo trợ và bao che của nhà cầm quyền địa phương cũng như trung ương.

1.- Đăng ký trụ sở tại đảo Cayman

Công ty TNHH Gang thép Hưng nghiệp Formosa Hà Tĩnh là một bộ phận của Formosa Plastics Corporation ở Đài Loan, nhưng khi thành lập năm 2008, công ty này lấy tên là Formosa Ha Tinh (Cayman) Ltd và đăng ký thành lập tại **đảo Cayman, một thiên đàng thuế ở vùng Caribbean**, với mục đích giấu giếm các hoạt động bất hợp pháp của công ty và trốn thuế.

Việc đăng ký này đã gây khó khăn khi có tranh tụng. Trên nguyên tắc, các nguyên đơn phải khởi tố công ty tại nơi có trụ sở chính của công ty. Do đó, các nạn nhân của vụ cá chết chỉ có thể kiện công ty Formosa Ha Tinh (Cayman) Ltd hoặc tại Hà Tĩnh hoặc tại đảo Cayman. Nhưng kiện tòa án tại hai nơi này thì cũng như "kiện củ khoai" vì Tòa án Hà Tĩnh vừa yếu kém về luật pháp vừa phải tuân hành chỉ thị của đảng bộ, nên sẽ không thể xử theo luật mà xử theo lệnh. Còn tại Cayman, Formosa Ha Tinh (Cayman) Ltd chỉ là **một công ty ma**, chẳng biết kiện ai. Các nguyên đơn không thể kiện Formosa Ha Tinh tại Đài Loan vì tại đây không có trụ sở hoạt động của công ty.

Rõ ràng là khi đăng ký tại đảo Cayman, Formosa Ha Tinh (Cayman) Ltd đã tính trước những chuyện gian dối sẽ làm ở Việt Nam, nên đã dự trù cách tránh né pháp luật.

2.- Không xét khả năng khi cho đầu tư

Tập đoàn Formosa Plastic Group Đài Loan chỉ là một tập đoàn chuyên sản xuất các sản phẩm đồ nhựa, chưa bao giờ sản xuất gang thép. Ấy thế mà ngày 15.1.2008 nộp đơn thì ngày 16.1.2008 đã được đề nghị cấp giấy phép rồi. Chưa đầy 2 tháng sau, ngày 4.3.2008 Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã ký công văn mang số 323/TTg-QHQT đồng ý cho thành lập Công ty Formosa Hà Tĩnh và khai thác cảng Sơn Dương!

Vì không xét khả năng của công ty, nên tai họa đã xảy đến. Theo sự tiết lộ của ông Bộ Trưởng Trần Hồng Hà nói trên, sau khi xảy ra tai họa, chính phủ phải cho 6 nhà thầu nước ngoài, hầu hết từ Trung Quốc, có liên quan đến chuyển giao công nghệ và lắp ghép các thiết bị, vận hành xử lý nước thải... đến giúp công ty Formosa thiết kế lại cơ sở. **Đây là một lỗi lầm lớn của các viên chức kiểm tra và cấp giấy phép.** Bây giờ tai họa xảy ra lại đổ cho SỰ CỐ. Quả thật nếu có "sự cố" thì đó chỉ là **SỰ CỐ PHONG BÌ** và các viên

chức có trách nhiệm phải bị truy tố chiếu các điều 281, 282, 283 và 285 của Bộ Hình Luật, nhất là bốn ông Võ Kim Cự, Hoàng Trung Hải, Trần Hồng Hà và Nguyễn Tấn Dũng.

3.- Không bắt tẩy sạch môi trường và bồi thường dân sự theo đúng luật định

Sau khi vụ cá chết xảy ra, chính quyền đã giấu giếm kết quả cuộc điều tra và lén lút thương thuyết với công ty Formosa để nhận một số tiền bồi thường tượng trưng là 500.000 USD. Khi làm như vậy, chính quyền đã vi phạm hai lỗi lầm quan trọng:

Formosa phải cắt bỏ ông thái nước trái phép

Lỗi lầm thứ nhất là thay vì bắt công ty Formosa phải tẩy sạch môi trường dưới sự kiểm soát của chính phủ, chính phủ lại đi nhận một số tiền quá nhỏ bé của công ty để lãnh làm công việc này.

Lỗi lầm thứ hai là dám lạm quyền đại diện những người bị thiệt hại để thương lượng và lãnh nhận số tiền bồi thường quá nhỏ bé rồi "ấm" luôn. Trong vụ nổ giàn

khoan dầu ở vịnh Mexico, mặc dầu nhỏ hơn vụ Vũng Án nhiều, công ty BP đã phải bồi thường dân sự khoảng 20 tỷ USD. Tại sao trong vụ này chính phủ chỉ nhận chưa đến 500 triệu USD?

4.- Không truy tố về hình sự

Các điều 183, 184 và 188 của Bộ Luật Hình Sự có quy định các tội **gây ô nhiễm nguồn nước, gây ô nhiễm đất và huỷ hoại nguồn lợi thủy sản**, mỗi tội có thể bị phạt tới 5 năm tù, chưa kể phạt tiền. Nhưng chính phủ không hề cho làm thủ tục điều tra về các vi phạm hình sự và truy tố các viên chức có trách nhiệm của công ty Formosa.

TẠI SAO MUỐN CHO CHÌM XUÔNG?

Qua cuộc trình bày của ông Bộ Trưởng Trần Hồng Hà nói trên, chúng ta thấy chính phủ đã bỏ qua các vi phạm nghiêm trọng của công ty Formosa Hà Tĩnh, coi đó chỉ là "SỰ CỐ" và đang giúp công ty này điều chỉnh lại cơ cấu rồi cho hoạt động bình thường, bất chấp sự phản kháng của dân chúng cũng như dư luận quốc tế. Tại sao? Có ba lý do chính sau đây:

Lý do thứ nhất là Đảng CSVN chủ trương không bao giờ thỏa mãn những đòi hỏi trực tiếp của một số đông quần chúng mặc dầu đó là những đòi hỏi chính đáng, vì sợ "**được đảng chân lẩn đảng đầu**", thỏa mãn vụ này dân chúng lại đòi vụ khác, làm tình hình mất kiểm soát và sinh ra biến loạn.

Dân chúng biểu tình ở Xã Đoài, Vinh

Hôm 17.8.2016 khi chủ trì hội nghị trực tuyến với 63 tỉnh thành, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã dạy bảo cán bộ là phải luôn nhớ "**3 xin**" là **xin chào, xin cảm ơn và xin lỗi**. Nhưng trong vụ Formosa Hà Tĩnh, **ông chủ trương nhất định không xin lỗi và ngậm miệng ăn tiền!**

Chủ trương này xem ra có hiệu quả trong thời kỳ khép kín. Nhưng bây giờ là thời kỳ mở cửa và thời kỳ thông tin điện toán toàn cầu, chủ trương đó không có hiệu quả nữa mà nó sẽ làm cho các cuộc đấu tranh ngày càng lan rộng hơn và việc gì phải đến rồi cũng sẽ đến.

Lý do thứ hai là sự sụp đổ của Formosa Hà Tĩnh sẽ kéo theo sự ra đi của nhiều viên chức quan trọng có liên hệ trong Đảng và trong chính quyền. Các viên chức này hiện có mặt trong Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng, trong Bộ Chính Trị và trong chính quyền. Chính họ là những người ngăn cản việc đóng cửa công ty Formosa. Nếu phong trào quần chúng đi lên mạnh, Đảng và chính phủ bị bắt buộc phải hy sinh đám tham nhũng và lạm quyền này.

Lý do thứ ba là Chính Phủ sợ trục xuất Formosa Hà Tĩnh sẽ khiến nhiều công ty Đài Loan không dám đầu tư ở Việt Nam. Thực tế hoàn toàn khác. Tập đoàn Formosa Plastic Group Đài Loan đã gây ra những sự ô nhiễm môi trường nghiêm trọng ở nhiều nơi, kể cả tại Đài Loan và tại Mỹ. Chính quyền Đài Loan đang muốn họ rút lui khỏi Việt Nam để các công ty khác đến làm ăn dễ dàng hơn. Và lại, **thời kỳ của ngành sản xuất gang thép đang đi xuống. Trung Quốc chỉ cần phá giá hai lần là công ty Formosa sẽ sập tiệm.**

Sự tồn tại của Formosa Hà Tĩnh sẽ ảnh hưởng rất lớn đến cuộc sống của dân chúng trong vùng. Vì thế, đồng bào Nghệ An, Hà Tĩnh và Quảng Bình không còn cách nào khác hơn là **đấu tranh một mất một còn với Formosa**. Cho đến nay, dân chúng ba tỉnh này đã tìm ra được phương thức đúng để hành động và được đồng bào cũng như dư luận thế giới ủng hộ.

Tuy nhiên, có một điều quan trọng mà chúng tôi thấy cần lưu ý ở đây là **phải cảnh giác "nhóm trùm mền hô xung phong"**. Với đầu óc nông cạn và phiêu lưu hoặc vì muốn ăn có, nhóm này thường xía vào các cuộc đấu tranh và gây rối loạn. Vậy phải luôn cảnh giác với nhóm này. Tốt hơn cả là coi họ như không có.

Cùng với sự đồng tình và hợp tác tích cực của đồng bào trong cũng như ngoài nước, cuộc đấu tranh của dân chúng Nghệ An, Hà Tĩnh và Quảng Bình chắc chắn sẽ thành công.

Ngày 18.8.2016

Lữ Giang